

Kwaliteit van taal

2. Praktijkgericht en dual leren

Taalaanbod onder de nieuwe Wet inburgering

Onder de nieuwe Wet inburgering, die per 1 januari 2022 start, krijgen gemeenten de regie over de uitvoering van inburgering. Daarvoor moeten zij onder meer taaltrajecten inkopen voor de drie leerroutes en met taalaanbieders samen zorgdragen voor kwaliteit van het aanbod. Duurzame participatie en volwaardige deelname aan de samenleving door inburgeraars is het uiteindelijke doel van de nieuwe wet. Taalvaardigheid is een belangrijk middel om dat doel te bereiken.

Beste gemeente,

Dit is de tweede brief in de brievenreeks 'Kwaliteit van taal' voor gemeenten. De brieven bevatten tips en aandachtspunten bij het inkopen en sturen op kwaliteit van het taalonderwijs. Gemeenten kunnen de achtergrondinformatie en suggesties gebruiken voor hun bestekken, het beoordelen van de offertes en bij de gesprekken met gecontracteerde aanbieders gedurende de samenwerking. Deze brief gaat over het belang van praktijkgericht leren bij het verzorgen van goede taaltrajecten.

We hopen dat je aan de slag kunt met deze informatie en suggesties.

Heb je vragen? Mail ze gerust naar inburgering@divosa.nl of neem een kijkje op divosa.nl/voi.

Hartelijke groet,

Anneke Boven

Projectcoördinator inburgering bij Divosa

Achtergrondinformatie

Taalleren in de praktijk

Een van de belangrijkste factoren om succesvol een taal te leren is taalcontact. Je leert een taal vooral door frequent taalcontact, door gebruik in betekenisvolle interactie, door herhaling. Taallessen helpen inburgeraars zich voor te bereiden op het gebruik van de taal 'in het echt'.

In goed NT2-onderwijs moet daarom voldoende aandacht zijn voor taalleren in de praktijk. Een goede les is gericht op praktische of relevante situaties waar de inburgeraar zich in wil of moet kunnen redden. Vanuit de les wordt de link gelegd met situaties buiten de les. Daarbij gaat het om het stimuleren van de inburgeraar om de taal uit de les in de praktijk te gaan gebruiken, en om wat de inburgeraar in de praktijk heeft geleerd.

Praktijkgericht leren als uitgangspunt

Een aanbieder die lessen verzorgt die praktijkgericht zijn (al of niet in een duale setting, zie hierna) besteedt aandacht aan taal die inburgeraars nodig hebben in hun dagelijks leven buiten de klas en aan wat de inburgeraars in de praktijk hebben geleerd.

Taalaanbieders die gemeenten contracteren moeten voldoen aan kwaliteitseisen en zij moeten beschikken over het Keurmerk Inburgeren van Blik op Werk. Onderdeel hiervan is 'Toezicht in de Klas', waarbij inspecteurs de kwaliteit van het onderwijs beoordelen aan de hand van een aantal criteria en indicatoren. Toezicht in de Klas wordt uitgevoerd door het ITTA met het instrument BOWKIT. Voor praktijkgericht leren zijn in de BOWKIT onderstaande indicatoren geformuleerd. Deze indicatoren kunnen gemeenten helpen bij het sturen op kwaliteit van praktijkgericht leren bij de aanbieder.

Praktijkgericht leren in de les

De docent legt een concrete verbinding tussen de leerstof en de context buiten de les waarin inburgeraars taal nodig hebben. Doel is het taalcontact buiten de les te stimuleren. De docent laat dit zien door:

- A.** bij de keuze van inhoudelijke onderwerpen zoveel mogelijk aan te sluiten op wat de inburgeraars nodig hebben in hun dagelijks leven buiten de les.
- B.** gebruik te maken van authentiek materiaal uit de leefomgeving van de inburgeraars.
- C.** inburgeraars ervaringen met taalgebruik buiten de les te laten uitwisselen en in te spelen op de individuele ervaringen van inburgeraars daarmee.
- D.** inburgeraars te stimuleren om het geleerde ook buiten de les toe te passen.
- E.** gastsprekers uit te nodigen in de les, inburgeraars inhoudelijk daarop voor te bereiden en ervoor te zorgen dat de gastspreker inhoudelijk en qua taalniveau aansluit bij de inburgeraars.

Praktijkgericht leren buiten de les

De docent zorgt ervoor dat inburgeraars taal in de praktijk leren buiten de les.

De docent laat dit zien door:

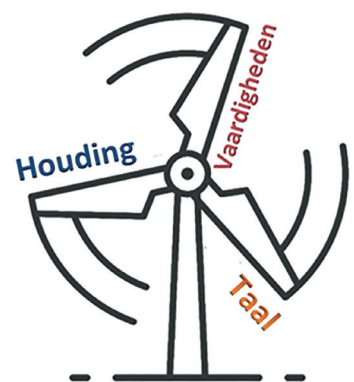
- A. inburgeraars een variatie aan praktijkgerichte, buitenschoolse opdrachten voor buiten de les te geven.
- B. in de opdrachten rekening te houden met individuele doelen en eigen (participatie)activiteiten van inburgeraars.
- C. de individuele praktijkgerichte, buitenschoolse opdrachten voor te bereiden en na te bespreken in de les, zowel praktisch als gericht op taal leren en leerervaring.
- D. bij groepsgewijze buitenschoolse activiteiten (zoals excursies): deze voor te bereiden en na te bespreken in de les, zowel praktisch als gericht op taal leren en leerervaring.
- E. bij groepsgewijze buitenschoolse activiteiten: deze zo nodig voor te bereiden met de 'ontvangende' partij.

Duale trajecten

Ook duale trajecten gaan uit van het belang van praktijkgericht leren. In duale trajecten leren inburgeraars in een combinatie van participatieactiviteiten en taallessen. Participatieactiviteiten kunnen bestaan uit betaald of vrijwillig werk, (taal)stage of - nog laagdrempeliger - actief zijn op de school van de kinderen of bij een sportclub of buurtcentrum. De taallessen zijn zowel zoveel mogelijk afgestemd op de taal voor deze functionele situaties (hoe zeg ik dit, welke woorden heb ik nodig?) als op houdingsaspecten en vaardigheden die nodig zijn bij de participatieactiviteiten. Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarin je een storing hebt bij de machine: Word je nou geacht om zelf de storing op te lossen? Moet je ermee naar een collega? Mag je ideeën die je hebt voor preventie van die storing ongevraagd aan je leidinggevende vertellen? Of wat als het je niet lukt de storing met behulp van de instructie op de display van de machine op te lossen?

Door deze combinatie ontstaat op twee manieren een wisselwerking:

1. De wisselwerking tussen de taalvaardigheid die nodig is en geleerd wordt tijdens de participatie en de inhoud van de taallessen. Die wisselwerking versterkt het leren van de taal.
2. De wisselwerking tussen het leren van de taal en het leren van die houdingsaspecten en vaardigheden op de participatieplek. Taal is een communicatiemiddel. Voor een goede communicatie en taalvaardigheid is het niet alleen van belang om woorden te kennen en min of meer begrijpelijke zinnen te kunnen uiten. Voor effectieve communicatie is ook kennis nodig van wat er van je verlangd wordt in een situatie, hoe en wanneer je dingen zegt, hoe het werk uitgevoerd moet worden. Als taalleerders participatieactiviteiten uitvoeren, dan zullen ze ook aandacht moeten hebben voor de passende houding en benodigde vaardigheden. Daar komt taal bij kijken en het communiceren over houding en vaardigheden helpt hen, naast het verwerven van de juiste houding en vaardigheden, ook weer om de taal beter te gebruiken. Werken aan het een helpt dus ook het ander vooruit. Symbool daarvoor staan de wieken van een molen; draai je aan één wiek, dan draaien de andere wieken mee. (Voorwaarde is dan wel, dat er tijdens die participatieactiviteiten Nederlands gesproken wordt en dat er aandacht en begeleiding is voor de inburgeraar. De begeleider moet begrijpen dat iemand de taal nog niet machtig is en moet weten hoe hij de inburgeraar het beste kan ondersteunen in zijn leerproces.)

Schoolervaring en belang van praktijkgericht of duaal leren

Mensen die niet gewend zijn om op een schoolse manier taal te leren, leren van nature juist in de praktijk. Het helpt mensen in de Z-route het meest als ze niet voornamelijk in de schoolbanken moeten zitten. Praktijkgericht leren en duaal leren met behulp van participatieactiviteiten zou dus het hart van de Z-route moeten zijn. De taallessen moeten vooral gericht zijn op wat de inburgeraars direct kunnen toepassen en nodig hebben in die activiteiten.

Het is echter een misvatting dat praktijkgericht leren alleen voor mensen met weinig schoolervaring geschikt is. Ook hoger opgeleiden gaan veel sneller vooruit als zij in leersituaties worden gebracht waarin ze de taal in de praktijk kunnen leren en toepassen. Ook zij zijn gebaat bij praktijkgericht leren vanuit de taallessen, of idealiter in een duaal traject met participatieactiviteiten.

Aandacht voor praktijkgericht taalleren door de aanbieder en aandacht voor duale trajecten en participatieactiviteiten door de gemeenten zijn daarom belangrijke sleutels voor een succesvolle inburgering.

Suggesties voor bestek, beoordeling en samenwerking

In het bestek, bij de beoordeling van de offertes en tijdens het traject kunnen gemeenten bijvoorbeeld de volgende vragen gebruiken:

1. Wat is de concrete visie van de aanbieder op taalleren?

Handvatten voor gemeenten: In de visie zou het belang van praktijkgericht leren voor taalverwerving terug moeten komen. Als de gemeente inzet op duaal leren met participatieplekken en samenwerking tussen de uitvoeringspartners, dan zou de aanbieder moeten aangeven hoe de samenwerking eruit gaat zien opdat de taallessen optimaal het leren tijdens de participatieplekken benut en stimuleert.

2. Hoe geeft de aanbieder praktijkgericht leren vorm in de didactiek?

Handvatten voor gemeenten: De docent zou zowel aandacht moeten besteden aan praktijkgericht leren in de klas als praktijkgericht leren buiten de klas. Veel praktijkgerichte lessen geven, maar niet elke les of elke week ook buiten de les leren, is een gemiste kans. Eén keer per maand een excursie met de docent naar een museum of supermarkt is niet genoeg 'praktijkgericht'. Zie voor specifieke indicatoren voor praktijkgericht leren de kaders hierboven.

3. Hoe zorgt de aanbieder ervoor zorgt dat de inburgeraar gemotiveerd is en handvatten/mogelijkheden krijgt om in de praktijk te leren?

Handvatten voor gemeenten: Het onderwijs moet aansluiten bij de communicatie- of leerbehoefte van de inburgeraar: waar heeft hij de taal voor nodig, hoeveel tijd heeft hij, hoeveel taalcontact heeft hij, kan er een taalmaatje geregeld worden? Als inburgeraars zien dat de praktijkopdrachten bij hun wensen aansluiten en hen ook daadwerkelijk helpen de taal te gebruiken, dan zal dat motiveren. Wordt de docent hierbij gefaciliteerd, bijvoorbeeld via extra uren, of is er een cursistbegeleider of speciale coördinator die zaken kan regelen?

Ook zorgen voor succeservaringen draagt bij aan de motivatie van inburgeraars om zich buiten de les in te spannen. Zie ook Brief 4 Motivatie en aansluiten op de leerbehoefte.

4. Hoe is de verhouding tussen (volledig) betaalde voorbereidingstijd en (volledig) betaalde lestijd voor de docent?

Handvatten voor gemeenten: Ga er vanuit dat goede lessen en praktijkgericht werken altijd voorbereidingstijd vragen van docenten. Vraag aanbieders dit concreet te motiveren en uit te werken in hun offerte. In het huidige aanbod krijgen veel docenten hooguit een half uur voorbereidingstijd voor drie uur les. Dat is echt onvoldoende, zeker als de groepssamenstelling veel differentiatie nodig maakt.

5. Hoe zorgt de aanbieder ervoor dat er afstemming plaatsvindt met de aanbieders van participatieactiviteiten?

Handvatten voor gemeenten: Praktijkgericht en duaal leren vergen afstemming tussen gemeente, taalaanbieder en uitvoerders van de participatieactiviteiten. Zijn er uren begroot voor docenten voor die afstemming? Of is er een speciale coördinator aangesteld die zorgt voor afstemming tussen leren in de klas en leren buiten de klas? Gebruik van een portfolio kan helpen in die afstemming.

Nota bene bij punt 5: De meeste taalaanbieders zijn gespecialiseerd in NT2-onderwijs, alhoewel sommige aanbieders een combinatie bieden van NT2 taalschool en re-integratie of welzijnswerk. Het kan aantrekkelijk zijn voor gemeenten om het zoeken naar participatieplekken voor het praktijkgerichte en duale leren bij de taalaanbieder neer te leggen, maar dat is lang niet altijd hun expertise. Probeer niet via een bestek af te dwingen dat taalaanbieders die rol op zich nemen, maar verken eventueel vooraf bij aanbieders wat zij daarin kunnen betekenen.

Zorg er vanuit de regiefunctie van de gemeente ook voor dat de samenwerking tussen de partijen vorm krijgt en dat de participatieaanbieder passende begeleiding van inburgeraars biedt en ook ruimte heeft voor afstemming met de aanbieder. De gemeente staat aan het roer om te zorgen dat alle samenwerkingspartners met elkaar samenwerken en om te zorgen voor een samenwerkingsstructuur waarop zij zicht en regie kan houden.